

Εκατό χρόνια από τή γέννησή του ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Τίς μέρες αυτές συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τή γέννηση του ιωθιστοριογράφου δραματικού συγγραφέα και ποιητή του ακούραστου και άσυγκριτου έργάτη του πνεύματος Νίκου Καζαντζάκη.

Γεννήθηκε στο Ήράκλειο Κρήτης τό 1883 και πέθανε τό 1957 στο Φράϊμπουργκ τής Γερμανίας. Στη μεγάλη Κρητική επανάσταση ακολούθησε τήν οικογένειά του πού έφυγε στή Νάξο και κει γράφεται στή Γαλλική Έμπορική Σχολή και μαθαίνει Γαλλικά και Ίταλικά. Γυρίζει στο Ήράκλειο και τελειώνει τό Γυμνάσιο, φεύγει μετά στήν Αθήνα και τό 1906 παίρνει μέ άριστα τό δίπλωμα του διδάκτορα τής Νομικής και μετά συμπληρώνει στο Παρίσι τίς σπουδές του.

Τό 1911 παντρεύεται τή Γαλάτεια Άλεξίου και συνεχίζει τήν πλούσια συγγραφική και δημοσιογραφική του δραστηριότητα πού είχε άρχισει από τό 1906.

Τό '19 διορίζεται από τόν Έλ. Βενιζέλο γενικός διευθυντής στο νεοσύστατο ύπουργείο Περιθαλάσσης και ξεκινάει σαν άρχηγός τής αποστολής στήν Ρωσία για τόν επαναπατρισμό των Έλλήνων του Καυκάσου. Φτάνοντας στήν Όδησό γράφει: «Άς μή πώ μέ τί συγκίνηση πάτησα τό ρούσικο χώμα. Πολλές γενιές μέσα μου είχαν λαχταρίσει τούτη τή στιγμή».

Τό 1920 παραιτείται από τό ύπουργείο και ταξιδεύει άδιάκοπα στή Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Ίταλία. Τό 1925 φεύγει στή Σοβ. Ένωση σαν άπεσταλμένος τής έφημερίδας

«Έλεύθερος Λόγος». Οί έντυπώσεις του δημοσιεύονται και προκαλούν αίσθηση. Τό 1927, επισκέφτηκε πάλι τή Ρωσία, προσκαλεσμένος από τή Σοβιετική κυβέρνηση.

Μετά από λίγο τήν επισκέπτεται και πάλι κινούμενος από τή δίψα νά μάθει και νά δει περισσότερα.

Τό 1932-33 παρακολουθεί σαν ανταποκριτής τής «Καθημερινής» τό μεγαλύτερο δράμα του έμφυλλου πολέμου στήν Ίσπανία.

Πέρασε τά χρόνια τής κατοχής στήν Αίγινα και τό 1945 διορίζεται για λίγο από τήν κυβέρνηση Σοφούλη ύφυπουργός Παιδείας και μετά άνώτερος υπάλληλος στήν ΟΥΝΕΣΚΟ στο Παρίσι. Τό 1948, στή Γαλλία, άρχίζει μια νέα λογοτεχνική δραστηριότητα.

Τό '54 παίρνει τό Γαλλικό βραβείο του καλύτερου ξένου διδύλου για τό μυθιστόρημά του «ό Ζορμπάς» και τό 1956 τό βραβείο Ειρήνης.

Ο Νίκος Καζαντζάκης υπήρξε μια από τίς πιο πολυσύνθετες προσωπικότητες του πνεύματος του καιρού του. Άγήσυχο και φιλόδοξο πνεύμα είναι από τούς λογοτέχνες πού δηλητηριάστηκαν από τήν πεσιμιστική νιτσεική φιλοσοφία. Τό Νίτσε σημειώνει πρώτο στους προφήτες πού τόν κατακτύησαν. «Νίτσε, Χριστός, Βούδας, Λένιν». Τόσο πολύ είχε επηρεαστεί από τόν Νίτσε πού κάθε χρόνο στήν επέτειο του θανάτου του, στις 25 Αυγούστου, τιμούσε τήν μνήμη του.

Ο Καζαντζάκης χαιρέτησε τήν Οκτωβριανή επανάσταση

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Συνέχεια από την πρώτη σελ.

στά έργα του «Τί είδα στη Ρωσία» (1928) «Η Μόσχα απευθύνει έκκληση» (στά Γαλλικά, '31), και «Τόντα Ράμπτα» (1934). Στα δράματα «Νικηφόρος Φωκᾶς» (28), Χριστός (28) Ὀδυσσεύς (28), Μέλισσα (39), Ἰουλιανός και Βούδας και τό μεγάλο ποίημα «Ὀδύσεια» (38) ἀσκει κριτική στήν ἠθική τῆς ἀστικής τάξης σέ τό νο ἀπαισιόδοξο. Στα μυθιστορήματα «Ὁ Χριστός ξανασταυρώνεται», «Ὁ τελευταῖος πειρατής» και ὁ «Καπετάν Μιχάλης», διαμαρτύρεται ἐνάντια στίς ἀστικές σχέσεις και στή θρησκευτική ὑποκρισία.

Ὁ Καζαντζάκης ἔγραφε ἀδιάκοπα ὄλα τά εἶδη τοῦ λόγου: Ποίηση, θέατρο μυθιστορήματα, ἱστορία, φιλοσοφία, παιδικά βιβλία και ἔκανε μεταφράσεις. ἤξερε στήν ἐντέλεια γαλλικά ἀγγλικά, ἰσπανικά, γερμανικά ρώσικα, ὀλανδικά Σουηδικά και πολλές ἀσιατικές γλώσσες και διαλέκτους. Κι ὅπως ἔγραφε ὁ ἴδιος στό φίλο του Π. Πρεβελάκη σέ ἕνα μῆνα μπορούσε νά γράφει 5 βιβλία ἀπό 100 δακτυλογραφημένες σελίδες τό καθένα. Κι ὁ μέγάλος ποιητής και λογοτέχνης Κ. Βάρναλης ἔγραφε γιά τόν Καζαντζάκη: «Ὁ Καζαντζάκης ἦταν ὄχι τόσο ἕνας δημιουργός ἡρώων παρά, πολύ περισσότερο, ἡρώας ὁ ἴδιος. Ἡρώας τῆς δουλειᾶς, τῆς μάθησης, τῶν ταξιδιῶν, τῆς σκέψης και τῆς αὐτοκυριαρχίας. Θά μείνει μοναδικό παράδειγμα ἀδιάκοπης προσπάθειας γιά τήν κατάκτηση τῆς κορυφῆς.

Τά κυριότερα ἔργα τοῦ Καζαντζάκη εἶναι:

«Ἀσκητική». Τό ἔργο αὐτό, γιά τόν ἴδιο ἦταν ὁ σπόρος «ἀπ' ὅπου ἐλάσπησε ὄλο τό ἔργο του». Φιλοσοφική και ποιητική πρόζα ἐκφράζει πληρέστερα τόν ἐσωτερικό κόσμο του. Εἶναι μιά μηδενιστική διακήρυξη: Ἡ ζωή δέν ἔχει καμιά δικαίωση, ὄυτε ἐπίγεια, ὄυτε μεταφυσική. Εἶναι ἕνα φαινόμενο καταδικασμένο νά ἐξαφανιστεῖ δίνως καμιά προέκταση: «Ἐκινᾶμε ἀπό μιά σκοτεινή ἄβυσσο· καταλήγουμε σέ μιά σκοτεινή ἄβυσσο· τό μεταξὺ φωτεινό διάστημα τό λέμε ζωή».

«Αὐτός ὁ μηδενισμός του — γράφει ὁ Βάρναλης — τόν ἐμπόδισε νά πάρει θέση κάπου. Ἐμείνε πάντα ἔξω ἀπ' ὄλα ἐκτός ἀν κάποτε θρέθηκε κάπου ἐρασιτεχνικά περαστικός. Μόνο στό δημοτικισμό ἔμεινε πιστός ἀγωνιστής».

«Ὀδήσεια». Εἶναι τό μεγαλύτερο ἔπος τῆς λευκῆς φυλῆς μέ 33.333 στίχους δύο φορές

μεγαλύτερο ἀπό τά δύο Ὀμηρικά ἔπη μαζί. Ἡ Ὀδύσεια ἀρχίζει ἐκεῖ πού τελειώνει ἡ ὀμηρική Ὀδύσεια. Μέ τό ἔργο αὐτό πού ἠπήρξε τό πάθος του σέ ὄλη του τή ζωή, ὁ Καζαντζάκης θέλησε νά γράφει τό ἔπος τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου.

Τά Θεατρικά ἔργα του, Ἰουλιανός, Προμηθεύς, Καποδίστριας Χριστόφορος Κολόμβος κ. ἄ. δέν εἶχαν ἐπιτυχία ἀπό ἔλλειψη θεατρικότητας και σκηνοκτικῆς οἰκονομίας. Ὅλες οἱ τραγωδίες εἶναι ὄμοιες παραλλαγές στό ἴδιο θέμα και στό μῦθο.

Ταξιδιωτικά. Οἱ ἐντυπώσεις ἀπό τά ταξίδια του πού τίς δημοσίευσε μέ τό γενικό τίτλο Ταξιδεύοντας (Ἀγγλία, Ἰσπανία, Αἴγυπτος, Σινᾶ κ.ἄ.) εἶναι ἀπό τά καλύτερα δημιουργήματά του.

Μυθιστορήματα. Πλατιά γνώστος στήν Ἑλλάδα και στό ἐξωτερικό ὁ Καζαντζάκης ἔγινε στό 60 του χρόνια μέ τά μυθιστορήματά του πού γνώρισαν τεράστια ἐπιτυχία πρῶτα στό ἐξωτερικό και μετά στήν Ἑλλάδα.

Τό πρῶτο του ὁ «Βίος και πολιτεία τοῦ Ἀλέξη Ζορμπᾶ» καθιέρωσε τόν Καζαντζάκη σάν συγγραφέα ἄξιο νά μπεῖ στόν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων γιά τό Νόμπελ. Ἀκολούθησαν «Ὁ Χριστός ξανασταυρώνεται» «Ὁ καπετάν Μιχάλης» «Ὁ φτωχόλης τοῦ Θεοῦ» «ἀγαφορά στό Γγκρέκο» και «Ἀδελφοφάδες» πού δημοσιεύτηκαν μετά θάνατο.

Ὁ Καζαντζάκης εἶναι ὁ πῶ πολυδιαβασμένος Ἑλληνας λογοτέχνης στό ἐξωτερικό. Τά μυθιστορήματά του ἔχουν μεταφραστεῖ σέ 32 γλώσσες!

Προσκαλεσμένος ἀπό τήν Κινητική κυβέρνηση ἐπισκέπτεται τή χώρα τό 1957. Τό ἐμβόλιο θλογιάς και χολέρας πού κάνει τοῦ δημιουργεῖ ἴζημα στό δεξί μπράτσο πού καταλήγει σέ γάγγραινα. Στήν Κοπεγχάγη ἡ κατάσταση του ἐπιδεινώνεται, μεταφέρεται στήν Πανεπιστημιακή κλινική στό Φράμπουργκ τῆς Γερμανίας, ὅπου πεθαίνει στίς 26 Ὀκτώβρη τοῦ '57.

Μέ τή συμμετοχή πολλῶν χιλιάδων λαοῦ ἀπ' ὄλη τήν Κρήτη ὁ Ν. Καζαντζάκης, ἡ πανύψηλη κορυφή τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐνταφιάστηκε στίς 5 Νοεμβρίου στό Ἡράκλειο, στήν Τάμπια Μαρτινέγκο, πάνω ἀπό τά Βενετσιάνικα τείχη. Στόν τάφο του χαραχτήκαν τά δικά του λόγια:

«Δέν ἐλπίζω τίποτα,
Δέν φοβᾶμαι τίποτα,
εἶμαι λεύτερος».

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ